

ПРЕДИСЛОВИЕ

Берлинският сборник е среднобългарски ръкопис, отнасян според последните изследвания към началото на XIV в. Основната част от него (135 листа) се съхранява в Берлинската държавна библиотека (Staatsbibliothek Preussischer Kulturbesitz) в сбирката на Вук Караджич под номер 48. Един фрагмент от три листа се намира в Руската национална библиотека в Санкт-Петербург (сигнатура Q.п.I.15). За пръв път в пълния си вид паметникът е представен през 1988 г. във факсимилното издание на Х. Миклас, което ще служи и занапред като база за кодикологически, палеографски и изкуствоведски изследвания. Изключителната стойност на Берлинския сборник като книжовен и езиков паметник се подчертава и от излезлите след това студии.

Със своя разнороден състав паметникът очертава картината на средновековната литература с нейното жанрово многообразие – канонични, неканонични и апокрифни четива, монашески правила, слова, поучения, похвали, въпроси и отговори, коледник. В сборника са включени преводни и оригинални творби от най-стария период на славянската писменост до XIII в., между тях и старобългарски съчинения от Петър Черноризец и презвитер Йеремя, както и анонимната преработка на Храбровото Сказание *О писменех* с прибавен азбучен акростих. Същевременно в него са обединени текстове с различен произход и различна предистория, в които се отразяват многовековните отношения между южнославянските и източнославянските книжовни традиции. Енциклопедичният състав на Берлинския кодекс е предпоставка за интензивен интерес от страна на широк кръг специалисти в областта на медиевистиката: лингвисти, литературоведи, текстолози, историци, етнологисти, литургисти и други. Именно за нуждите на такива разнородни научни кръгове е предназначено настоящото издание.

Изследователската част допълва сведенията, дадени във факсимилното издание, т.е. не включва откривателската и научната история на ръкописа, както и кодикологическото и палеографското описание на кодекса. Тя ще бъде последвана от отделна студия, посветена на графематичните и текстологическите параметри на паметника. Целта на езиковедската студия в настоящото издание е да се разкрие значението на Берлинския сборник като ценен извор за историята на българския език и за взаимоотношенията му с други редакции на стария славянски църковен език.

Наборният текст на изданието и критическият апарат са изработени от Лора Тасева (части 0-9 по ръкописите В и G), Мария Йовчева (части 10-18 по В, В' и G) и Хайнц Миклас (част 0 по В' и вставките към част 7 по С, М и S) въз основа на събраните от Х. Миклас материали. Разночетенията от кодекса Хилф. 42 и текстологическите обяснения в апарата са подготвени от Х. Миклас, който направи и окончателната редакция на изданието. За подготовката на другите части информира съдържанието.

Искрена благодарност за оказаното съдействие издателите изказват на Иван Добрев – за ценните му съвети при тълкуването на някои спорни места в текста, и Екатерина Дограмаджиева – за споделените знания в областта на лингвистиката; на Анисава Милтенова и Н. А. Кобяк (Москва) – за тяхната помощ при снабдяването с допълнителни ръкописни извори.

Отпечатването на тази книга стана възможно поради любезната подкрепа, оказана от директора на Кирило-Методиевския научен център на БАН – Светлина Николова, и от ръководителя на Балканската комисия при ААН – Йоханес Кодер.

Надяваме се, че настоящото издание, което при по-щастливи обстоятелства би могло да излезе много по-рано, ще направи този важен средновековен паметник достъпен за широк кръг учени и ще даде нов подтик за научни изследвания.

Септември 2005 г.
София-Виена

Издателите